

บทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคง ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

เอมอร แสนภูวา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาพัฒนาชุมชน
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
amonsskru@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชน เจื่อนไขที่เกี่ยวข้อกับบทบาทของผู้นำชุมชน การเตรียมความพร้อมของผู้นำชุมชนและสมาชิกชุมชนในภาวะปกติ สัมพันธภาพระหว่างชุมชนในภาวะปกติกับภาวะตึงเครียดของชุมชนตามแนวชายแดน และแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 32 คน และสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน และตรวจสอบข้อมูลด้วยเทคนิคสามเส้า ผลการศึกษา พบว่า

บทบาทของผู้นำชุมชน ได้แก่ 1) เมื่อเกิดสถานการณ์ความไม่มั่นคงตามแนวชายแดนมีบทบาทสนับสนุนช่วยเหลืออำนวยความสะดวก ดูแลให้เกิดความสงบเรียบร้อย สร้างขวัญกำลังใจ ประสานงานและรับข้อมูลข่าวสาร 2) สถานการณ์ปกติ ช่วยเหลือ ประสานงาน ติดตามข้อมูลข่าวสารประชุมกับประชาชนทุกเดือน และรายงานสถานการณ์ในชุมชนต่อหน่วยงานราชการเพื่อทราบเจื่อนไขที่เกี่ยวข้อกับบทบาทของผู้นำชุมชนได้แก่ 1) ความร่วมมือของประชาชน 2) การจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานรัฐ 3) นโยบายของรัฐ 4) ขวัญกำลังใจของผู้นำ 5) ความศรัทธาตัวผู้นำ 6) การประชาสัมพันธ์ที่ดี 7) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำ 8) ความสามัคคีและ 9) การทำงานร่วมกับเครือข่าย การเตรียมความพร้อมของผู้นำชุมชนและสมาชิกชุมชนในภาวะปกติ ได้แก่ 1) ผู้นำชุมชน ประกอบด้วย สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน จัดทำแผนการเพื่อพัฒนา เชื่อมความสัมพันธ์กับผู้นำตามแนวชายแดน 2) สมาชิกชุมชน ประกอบด้วย เตรียมความพร้อมตามทีผู้นำได้ชี้แนะ รับการอบรมตามที่หน่วยงานรัฐเข้ามาพัฒนา ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบอย่างเคร่งครัด สัมพันธภาพระหว่างชุมชนในภาวะปกติกับภาวะตึงเครียดได้แก่ 1) ภาวะ

ปกติ ประกอบด้วยดำเนินชีวิตตามปกติตามวิถี รับฟังข้อมูลข่าวสารอยู่เสมอ เตรียมความพร้อมในการพัฒนากับหน่วยงานต่าง ๆ 2) ภาวะตั้งเครียดประกอบด้วยมีความสามัคคี ปฏิบัติตามแผนการอพยพ เชื่อในตัวผู้นำและปฏิบัติตาม ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคง พบว่า 1) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำและสมาชิกในชุมชน 2) พัฒนาผู้นำให้มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย 3) แสวงหาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้าน 4) ภาครัฐให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชน 5) ประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้นำชุมชนชายแดนให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีอย่างต่อเนื่อง 6) หน่วยงานทหารควรเข้าร่วมมือสร้างความสัมพันธ์ 7) สร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้นำ 8) ภาครัฐจัดให้มีการประชุม/อบรม/สัมมนาร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชนชายแดนไทย-กัมพูชา เพื่อลดความหวาดระแวง 9) พัฒนาผู้นำด้านสุขภาพกายใจและ 10) สร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

คำสำคัญ บทบาทผู้นำชุมชน การมีส่วนร่วม ความมั่นคงตามแนวชายแดน

The Roles of Community Leaders in Security Establishment Participation along Thai-Cambodian Borders: A Case Study of Kantahalak District, Sisaket Province

Emon Saenphuwa

Assistant Professor, Department of Community Development,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
Sisaket Rajabhat University
amonsskru@hotmail.com

Abstract

This study aims to study on the roles of community leaders in aspects related to their preparedness in normal situation; the community relationship among Thai- Cambodian Border in tensional situation, and develop ways to enhance the role of community leaders on security establishment among Thai-Cambodian border. The study used qualitative method together with in-depth interview on 32 participants' focus group, and implemented triangulation technique as methodology. The results of the study are the following:

First, the roles of community leaders; 1) during tensional situation, community leaders have to support people in their community to motivate, coordinate, and disseminate news from government; 2) during normal situation, community leaders have to support people in their community, coordinate, follow-up news, arrange annual meeting and report situation in their community to the government. Second, the conditions related to the roles of community leaders in security establishment along Thai-Cambodian Borders are as follows: 1) the people's participation; 2) budget funding from governmental units; 3) state policy; 4) leaders' motivation; 5) the people's faith in the leaders; 6) good public relation; 7) knowledge sharing amongst the leaders; 8) solidarity; and 9) connection. Third, the

preparedness of community leaders and members in normal situations along Thai-Cambodian Borders showed; 1) the building up people's confidence, setting up development plans, making and strengthening good relationship among leaders along the borders; 2) the getting ready according to the leaders' directions, attending training courses developed by governmental units and seriously acting in compliance with regulations. Finally, The guidelines to develop the roles of community leaders in security establishment participation along Thai-Cambodian Borders showed that: 1) building up good relationship between leaders and members; 2) conducting meetings with leaders to offer knowledge related to the laws; 3) searching for village development guidelines; 4) the government providing the people with knowledge related to the laws; 5) continuously conducting meetings among border community leaders to build better relationship and security; 6) military units participating into building the relationship; 7) building up motivation for leaders; 8) governmental units holding participatory seminars between border community leaders to reduce suspicion; 9) developing leaders physically and mentally and 10) setting up networks between the governmental and private sectors.

Keywords: The roles of community leaders, Stabilized establishment among borders, Participation

บทนำ

การอยู่ในชุมชนสังคมมีความแตกต่างและหลากหลาย ทั้งในด้านของความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ ทำให้มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและจะทำให้เกิดการพัฒนา ในขณะเดียวกันก็เกิดปัญหา ระหว่างกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ตอบสนองต่อความต้องการบรรลุประโยชน์ก็ต้องอาศัยการร่วมแรงร่วมใจระหว่างกัน สื่อกลางที่สำคัญในการประสานคนในชุมชนคือ “ผู้นำชุมชน” ถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่จะระดมทรัพยากรในด้านต่าง ๆ เพื่อใช้ในกิจกรรมการพัฒนาให้ไปสู่จุดหมาย นำพาชุมชนท้องถิ่นไปสู่การพัฒนาที่มีความเหมาะสมกับท้องถิ่นของตนเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาในระดับประเทศ

พื้นที่ชายแดนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ และการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน เพราะการกระชับความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการแก้ปัญหาข้ามพรมแดนในทุกด้านจะทำให้เกิดสันติสุข ลดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น อาทิ การลักลอบเข้าเมือง ปัญหาแรงงานข้ามชาติ การก่อการร้าย การค้าสิ่งของผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ โรคระบาด และโรคติดต่อร้ายแรง รวมถึงร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนา และเสริมสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน โดยเฉพาะการไม่ทำให้ประเด็นเส้นเขตแดนมาเป็นอุปสรรคในการพัฒนาและเสริมสร้างความเจริญเติบโตร่วมกันบนพื้นฐานการรักษาสมดุลระหว่างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับการรักษาความมั่นคงของชาติ ประสานร่วมมือและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างใกล้ชิด อีกทั้งถ้าส่งเสริมการใช้มิติทางสังคมและวัฒนธรรม ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีในทุกระดับกับประเทศเพื่อนบ้าน และพัฒนาความเข้มแข็งของคน ชุมชน และพื้นที่ชายแดนร่วมกัน จัดระเบียบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้มีศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจ และการเป็นประตูเชื่อมโยงการค้า ที่มีความสมดุลทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคมกับมิติความมั่นคง และร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการบริหารจัดการชายแดน การพัฒนาด้านชายแดน และการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ จะทำให้เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคงทั้งภายในและภายนอกประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558, 8-13)

อำเภอกันทรลักษ์ เป็นอำเภอขนาดใหญ่มีพื้นที่มากที่สุดในจังหวัดศรีสะเกษ มีอาณาเขตทิศใต้ติดกับจังหวัดพระวิหารและจังหวัดอุดรธานี ราชอาณาจักรกัมพูชา ประชากร 199,969 คน เขตการปกครอง 20 ตำบล 275 หมู่บ้าน มีพื้นที่ติดกับชายแดนกัมพูชา ได้แก่ ตำบลเสาชงชัย ตำบลภูผาหมอก และตำบลรุ้ง การพัฒนาด้านต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แต่บทบาทของผู้นำชุมชนก็ยังไม่สามารถทำให้การพัฒนาในท้องถิ่นประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากผู้นำชุมชนบางคนไม่ได้เข้ามามีบทบาทอย่างจริงจัง ขาดการเสียสละอุทิศเวลาทำงานและเข้ามามีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นผลให้ประชาชนของแต่ละชุมชนไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารหรือไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ เท่าที่ควร รวมถึงการไม่มีส่วนร่วมกับท้องถิ่นในการร่วมกิจกรรมและขาดความเข้าใจกัน ทำให้การปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ ไม่ประสบผลสำเร็จตามมา การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการปกครอง และสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดน

ไทย-กัมพูชาอย่างยิ่ง ซึ่งถือว่าเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่มีความสำคัญ ดังนั้นการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในท้องถิ่นจึงต้องเริ่มจากผู้นำชุมชน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยศึกษาใน 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลเสาชงชัย ตำบลภูผามหอมและตำบลรุง โดยเป็นพื้นที่ติดแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จำนวน 29 หมู่บ้าน ซึ่งผลการศึกษาจะเกิดประโยชน์กับการสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาเงื่อนไขที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
3. เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมของผู้นำชุมชนและสมาชิกชุมชนในภาวะปกติของชุมชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
4. เพื่อศึกษาสัมพันธภาพระหว่างชุมชนในภาวะปกติกับภาวะตึงเครียดของชุมชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
5. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ
 - 1.1 กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการในชุมชน ได้แก่ กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
 - 1.2 ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คือ ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการในชุมชนในการสัมภาษณ์ ได้แก่ กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 32 คน ประกอบด้วย กำนัน 3 คน ผู้ใหญ่บ้าน 26 คน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 3 คน และผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในการสนทนากลุ่มเลือกแบบเจาะจงผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือตัวแทน 3 ตำบล กำนันหรือตัวแทน จำนวน 3 คน ปลัดหรือตัวแทนอำเภอฝ่ายป้องกัน จำนวน 1 คน ตัวแทนอำเภอฝ่ายท้องถิ่น 1 คน และตัวแทนฝ่ายทหารที่ดูแลความมั่นคงชายแดนในพื้นที่ 2 คน
2. ขอบเขตระยะเวลา

ตั้งแต่ เดือน มกราคม 2559 – เดือนกันยายน 2559

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท พฤติกรรมแสดงออกตามหน้าที่ของแต่ละบุคคลที่ได้รับมอบหมายตามตำแหน่งหรือสถานภาพ

1.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำชุมชน เป็นผู้ประสานงาน วางแผน กำหนดนโยบาย ตัวแทนของกลุ่มติดต่อกับภายนอก ดูแลความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม เป็นผู้ไกล่เกลี่ยเมื่อเกิดภาวะที่มีการขัดแย้งภายในกลุ่ม เป็นบุคคลตัวอย่าง และเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มที่จะนำพากลุ่มให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์

1.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ความร่วมมือในการกระทำกิจกรรมที่เป็นนโยบายที่กำหนดโดยรัฐบาล หรือกำหนดโดยความคิดเห็นของชุมชน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อคนส่วนมาก โดยกิจกรรมเป็นการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมกระทำ ส่งผลให้ตนเอง ครอบครัว และชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ

1.4 ความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา แนวคิดการจัดการเพื่อแก้ไขหรือป้องกันปัญหาชายแดน โดยมียุทธศาสตร์แสดงรายละเอียดการดำเนินการ เพื่อเป็นแนวทางในการกระทำอย่างชัดเจน

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คณศวรร เกษอินทร์. (2544). บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ภารกิจศึกษาอำเภอทาบเชิง จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จารุวรรณ อ่องเอี่ยม. (2550). บทบาทผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ศึกษากรณีตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สาขารัฐศาสตร์.

จิตติวัฒน์ งอกคำ. (2551). บทบาทผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ศึกษากรณีจังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ณัฏฐ์ เขียวงาม. (2556). บทบาทผู้นำชุมชนกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน กรณีศึกษาเทศบาลเมืองบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร. สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

วิรัตน์ สัมส้า และสุพัตรา จิตตเสถียร. (2554). บทบาทของผู้นำชุมชนกับการจัดการความขัดแย้งในชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนนาบัว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร, คณะสังคมศาสตร์, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ.

ประสิทธิ์ อินทโชติ. (2553). บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน.

- ยุวดี พวงรอด. (2556). บทบาทผู้นำท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของประชาชนในชุมชน กรณีศึกษานายกองค้การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม สาขาวิชาการบริหารจัดการภาครัฐ.
- วสันต์ ศรีสิทธิสมบัติ. (2547). บทบาทผู้นำท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้นำชุมชนของเทศบาล ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศักดิ์ศรี มุลธร. (2554). บทบาทผู้นำท้องถิ่นในการจัดการปัญหาบุกรุกพื้นที่ป่าของตำบลแม่ปิ้ง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ขั้นตอนการวิจัย

- 2.1 กำหนดเรื่องและปัญหาการวิจัย
- 2.2 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
- 2.3 กำหนดวัตถุประสงค์
- 2.4 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย
- 2.5 ออกแบบการวิจัย
- 2.6 เตรียมและพัฒนาเครื่องมือวิจัย
- 2.7 กำหนดกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ
- 2.8 เก็บรวบรวมข้อมูล
- 2.9 จัดการวิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูล
- 2.10 แปลผล อภิปรายและสรุปผล
- 2.11 การเผยแพร่ผลงานวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลและทบทวนวรรณกรรม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ บทความ และรายงานทางวิชาการ ข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องที่สามารถนำมาสนับสนุนงานวิจัยได้

3.2 การศึกษาภาคสนาม

3.2.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ในการเก็บข้อมูลพื้นฐานบริบทพื้นที่ตำบลเสาธงชัย ตำบลภูผาหมอก และตำบลสูง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยผู้วิจัยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในชุมชน โดยทำความรู้จักร่วมกิจกรรมชุมชน เช่น การเข้าร่วมงานประเพณี การร่วมวิเคราะห์ชุมชนกับผู้นำชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง การเข้าร่วมประชุมกับผู้นำท้องถิ่นและชุมชน

3.2.2 เก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จำนวน 32 คนประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 คน กำนัน จำนวน 3 คน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 26 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ 1) บทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา 2) เจื่อนไขที่เกี่วข้องกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา 3) การเตรียมความพร้อมของผู้นำชุมชนและสมาชิกชุมชนในภาวะปกติ และ 4) ศึกษาสัมพันธ์ภาพระหว่างชุมชนในภาวะปกติกับภาวะตึงเครียด

3.3 จัดสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญที่เกี่วข้อง จำนวน 10 คน เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา

3.4 การบูรณาการความรู้ พร้อมตรวจสอบความถูกต้องโดยการคืนข้อมูลให้กับชุมชนในพื้นที่การวิจัย และเทียบเคียงกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่วข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลตามหลักวิจัยเชิงคุณภาพ โดยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ในการตรวจสอบข้อมูลโดยเทคนิคสามเส้าและทำการวิเคราะห์ตีความและวิเคราะห์เชื่อมโยงความสอดคล้องของเนื้อหายึดตรรกะเทียบเคียงกับแนวคิดทฤษฎีควบคู่กับบริบท และงานวิจัยที่เกี่วข้องจากการทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาดตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ผลการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 32 คน เพศ จำแนกเป็นเพศชาย 28 คน และเพศหญิง 4 คน อายุ โดยแบ่งเป็นช่วงอายุ 41-50 ปี 25 คน ช่วงอายุ 51-60 ปี 5 คน และช่วงอายุ 31-40 ปี 2 คน สถานภาพสมรส 32 คน ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน 26 คน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 3 คน และกำนัน 3 คน และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ช่วงระยะเวลา 6-10 ปี 12 คน ช่วงระยะเวลา 1-5 ปี 11 คน ช่วงระยะเวลา 11-15 ปี 6 คน ช่วงระยะเวลา 16-20 ปี 2 คน และช่วงระยะเวลา 21-25 ปี 1 คน

บทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา
กรณีศึกษา อำเภอกันทรลัษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ 1) บทบาทของผู้นำชุมชนในกรณีสถานการณ์เมื่อเกิดความไม่มั่นคงตามแนวชายแดน และ 2) บทบาทของผู้นำชุมชนในกรณีสถานการณ์ปกติตามแนวชายแดน

บทบาทของผู้นำชุมชนในกรณีสถานการณ์เมื่อเกิดความไม่มั่นคงตามแนวชายแดน ได้แก่ สนับสนุนช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกให้กับประชาชน ดูแลให้เกิดความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน สร้างขวัญกำลังใจให้ประชาชน เป็นผู้ประสานงานให้กับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเข้าไปช่วยเหลือประชาชนใน

พื้นที่ได้อย่างสะดวกรวดเร็วทั่วถึง ติดตามรับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานราชการเพื่อนำมาถ่ายทอดให้ประชาชนได้เข้าใจรวมทั้งแจ้งข้อมูลข่าวสารทุกระยะให้ประชาชนรับทราบ เป็นนักประชาสัมพันธ์ ประกาศเสียงตามสายเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่มั่นคงหรือความไม่สงบในพื้นที่ชายแดน สร้างความเข้าใจพร้อมเป็นผู้นำและจัดชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน เข้าเวรดูแลชีวิตและทรัพย์สินความปลอดภัยของประชาชน เตรียมความพร้อมในการอพยพออกจากพื้นที่เมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ เป็นที่พึ่งให้กับประชาชนในชุมชน สนับสนุนการปฏิบัติการกิจของหน่วยงานทหารเพื่อปกป้องอธิปไตยของชาติ ตรวจสอบคนเข้าออกทั้งในและนอกชุมชน

บทบาทของผู้นำชุมชนในกรณีสถานการณ์ปกติตามแนวชายแดน ได้แก่ ช่วยเหลือดูแลทุกข์สุขของประชาชน ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาเตรียมพร้อมในทุกด้าน รับข้อมูลติดตามข้อมูลข่าวสารเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบ ประชุมร่วมกันกับประชาชนในทุกเดือนเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานราชการ รายงานสถานการณ์ภายในชุมชนให้หน่วยงานราชการทราบ ตรวจสอบดูแลความเสียหายที่ผ่านมาในสถานการณ์ไม่สงบว่ามีสิ่งใดเสียหายหรือซ่อมแซม รายงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อำเภอ เพื่อขอรับความช่วยเหลือ ร่วมมือทำงานกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ เช่น ทหาร ร่วมประชุมอบรมพัฒนาความรู้ของตนอยู่เสมอ สร้างความเข้มแข็งในชุมชนสร้างความปรองดองให้ประชาชนในพื้นที่ให้รู้จักสามัคคี เตรียมความพร้อมเรื่องหลุมหลบภัยให้เกิดความพร้อมตลอดเวลา ร่วมกับหัวหน้าคุ้มครองประชาชนและหน่วยงานทหารในพื้นที่เพื่อรองรับเมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของทั้งสองประเทศระหว่างชุมชนชายแดนไทยกัมพูชา เผ่าละวัง ในเรื่องยาเสพติด การทะเลาะวิวาท ประณีประนอมข้อพิพาทเบื้องต้นและเรื่องที่ผิดกฎหมาย สอดส่องดูแลให้กับหน่วยงานราชการ นำประชาชนพัฒนาและทำกิจกรรมที่สำคัญภายในชุมชน ร่วมฝึกซ้อมกับหน่วยงานทหาร ตำรวจ อำเภอ และหน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชนในชุมชน และร่วมกิจกรรมหรือร่วมประชุมกับหน่วยงานราชการอย่างต่อเนื่อง

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ มี 9 เงื่อนไข ได้แก่ 1) ความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ชายแดนซึ่งจะทำให้งานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย 2) งบประมาณการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานราชการต้องเอื้อต่อการพัฒนาพื้นที่ชุมชนตามแนวชายแดน เพียงพอและเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ซึ่งแตกต่างจากบริบทของพื้นที่ทั่วไป 3) นโยบายของรัฐต้องเอื้ออำนวยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ และต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามามีกิจกรรมการอบรมให้ความรู้ด้านอาชีพอย่างต่อเนื่อง 4) ขวัญกำลังใจของผู้นำเป็นสิ่งสำคัญจะทำให้เกิดการพัฒนาในพื้นที่ 5) ความศรัทธาที่ประชาชนมีในตัวผู้นำ จะเกิดความไว้วางใจเชื่อใจทำให้การทำงานตามแนวชายแดนเกิดการพัฒนา 6) การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ผู้นำจำเป็นที่ต้องเป็นนักประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารที่ดี 7) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นเงื่อนไขสำคัญ

อย่างยิ่งเพื่อเป็นการกระชับมิตรเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในพื้นที่ 8) ความสามัคคีของประชาชนในพื้นที่ เมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบหรือความไม่มั่นคง และ 9) ทำงานร่วมกับเครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในชุมชนได้ถูกต้อง ตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง เช่น หน่วยงานทหาร ตำรวจ ฝ่ายปกครอง อำเภอ จังหวัด และหน่วยงานราชการอื่น ๆ

การเตรียมความพร้อมของผู้นำชุมชนและสมาชิกชุมชนในภาวะปกติของชุมชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

การเตรียมความพร้อมของผู้นำชุมชนในภาวะปกติของชุมชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ได้แก่ สร้างความเชื่อมั่นให้กำลังใจกับประชาชนในการประกอบอาชีพตามปกติ หาข้อมูลในการพัฒนาและข้อมูลด้านอื่น ๆ เตรียมความพร้อมของตัวผู้นำอย่างสม่ำเสมอ จัดทำแผนการพัฒนาหมู่บ้านร่วมกับประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เชื่อมความสัมพันธ์กับผู้นำตามแนวชายแดนไทยกัมพูชาและทำความเข้าใจในสถานการณ์ที่ผ่านมาเพื่อเป็นข้อมูลเพื่อตกลงหาข้อยุติ และทำความเข้าใจทั้งสองฝ่ายโดยยึดความสัมพันธ์แบบเครือญาติ จัดเวรยามชุดรักษาความปลอดภัยของหมู่บ้าน สอดส่องดูแลชีวิตและทรัพย์สินความปลอดภัยของประชาชน เตือนประชาชนในพื้นที่ให้มีความพร้อมอยู่ตลอดเวลา และประชุมประชาคมวางแผนการประสานงานกับหน่วยงานราชการในพื้นที่

การเตรียมความพร้อมของสมาชิกชุมชนในภาวะปกติของชุมชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ได้แก่ ดำเนินชีวิตประกอบอาชีพตามปกติ ชุมชนในพื้นที่ทั้งไทยกัมพูชามีความสัมพันธ์แบบเครือญาติเดินทางไปมาหาสู่ซึ่งกันและกัน เตรียมความพร้อมตามที่ผู้นำชี้แนะอยู่เสมอ เตรียมความพร้อมตามแผนที่ผู้นำชักจูงมอพยพตลอดเวลาเนื่องจากเป็นพื้นที่ชายแดนที่มีสถานการณ์บริเวณพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหาร เข้ารับการอบรมตามที่หน่วยงานราชการมาพัฒนาในพื้นที่ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของภาครัฐอย่างเคร่งครัด รับฟังข้อมูลข่าวสารจากผู้นำชุมชนเพื่อรับทราบข้อมูลต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชน ให้ความสำคัญร่วมมือตรวจสอบดูแลความเรียบร้อยกับผู้นำชุมชนในพื้นที่ คอยสอดส่องดูแลสิ่งผิดปกติให้กับหน่วยงานราชการ ปฏิบัติตามมติของประชาคมหมู่บ้าน ดันตัวมีความพร้อมในทุกเรื่อง เข้าร่วมประชุมในทุกเดือนกับผู้นำชุมชนและประชาชนคนอื่น ๆ และทุกการประชุมในหมู่บ้าน เชื้อฟังผู้นำชุมชนพร้อมให้ความร่วมมือในทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน และร่วมฝึกซ้อมเคลื่อนย้ายเมื่อเกิดสถานการณ์พื้นที่ชายแดนไม่ปกติหรือเกี่ยวกับความมั่นคงชายแดน

สัมพันธ์ภาพระหว่างชุมชนในภาวะปกติกับภาวะตึงเครียดของชุมชนตามแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

สัมพันธ์ภาพระหว่างชุมชนในภาวะปกติของชุมชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ สมาชิกในชุมชนใช้ชีวิตตามปกติโดยใช้ชีวิตตามสภาพความเป็นอยู่ของแต่ละครัวเรือน ไม่ตื่นตระหนกกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รับฟังข้อมูลข่าวสารจากทางผู้นำตลอดเวลา เตรียมความพร้อมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชนให้พร้อมมากที่สุด ผู้นำต้องสร้างขวัญกำลังใจให้กับประชาชนที่อาศัยในชุมชน รักสามัคคีมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยเฉพาะพื้นที่ตามแนวชายแดนทั้งสองประเทศไทยและกัมพูชา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพิ่มมากขึ้น

กว่าเดิมเพื่อถอดบทเรียนบอกเล่าข้อมูลข่าวสารของแต่ละหมู่บ้านในการเตรียมความพร้อม สมาชิกในชุมชนเคารพจารีตประเพณีของท้องถิ่น

สัมพันธภาพระหว่างชุมชนในภาวะตึงเครียดของชุมชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ มีความสามัคคีกันมากยิ่งขึ้น ตั้งสติ ปฏิบัติตามแผนการอพยพที่ได้ฝึกซ้อมไว้อย่างเป็นขั้นตอน ช่วยเหลือกันในสิ่งที่ช่วยเหลือกันได้ ดูแลสอดส่องช่วยกัน ไม่ตื่นตระหนกกับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เชื่อในตัวผู้นำ ปฏิบัติตามทีผู้นำแนะนำ ร่วมมือกันหน่วยงานทางราชการ รมต.ระวังในการประกอบอาชีพและรับฟังข่าวสารจากผู้นำชุมชนหน่วยงานราชการมากยิ่งขึ้น และความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนตามแนวชายแดนลดถอยลงไปตามสัดส่วนของความมั่นคงเพราะต่างหวาดระแวงซึ่งกันและกัน

แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ สามารถแบ่งได้เป็น 10 ประเด็น ได้แก่ 1) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีของผู้นำชุมชนและสมาชิกชุมชนตามแนวชายแดน 2) ประชุมผู้นำตามแนวชายแดนให้มีความรู้ ความเข้าใจ สร้างขวัญกำลังใจให้มากขึ้น 3) แสวงหาแนวทางพัฒนาหมู่บ้านเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน แสวงหาเครือข่ายองค์กรให้เข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชน 4) ภาครัฐช่วยผู้นำชุมชนตามแนวชายแดนเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนให้เข้าใจเกี่ยวกับระเบียบวินัย กฎหมายต่าง ๆ ที่ควรรู้เพื่อจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้อง 5) ประชุมผู้นำชุมชนชายแดน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์และมีการสร้างความมั่นคง โดยจัดการประชุมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ 6) พื้นที่ชายแดนมีหน่วยทหารหลักเป็นผู้ดูแลพื้นที่ จึงอยากให้ฝ่ายทหารเข้ามาช่วยเหลือผู้นำชุมชนในการให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่เป็นระยะ 7) พัฒนาผู้นำ ผู้นำมีความสำคัญมากทั้งผู้นำที่เป็นทางการ ไม่เป็นทางการ และผู้นำตามธรรมชาติมีความสำคัญกับพื้นที่ชายแดนเป็นอย่างยิ่งในการช่วยเสริมสร้างความมั่นคง สร้างแรงจูงใจ แรงศรัทธา ความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในพื้นที่ชายแดน 8) ภาครัฐจัดให้มีการประชุม อบรม สัมมนาร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชนชายแดนไทย-กัมพูชา เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ครั้งละ 3-5 วัน เพื่อเพิ่มความมั่นใจลดความหวาดระแวงระหว่างทั้งสองพื้นที่ 9) พัฒนาผู้นำชุมชนตามแนวชายแดน ทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิตใจ และ 10) ชุมชนควรมีเครือข่ายองค์กรความร่วมมือกับหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดน เป็นบุคคลที่อธิบายให้สมาชิกในชุมชนมีความเข้าใจในนโยบายระเบียบกฎหมาย เป็นศูนย์กลางของการดำเนินกิจกรรมในชุมชน ติดต่อสื่อสารกับสมาชิกในชุมชนรวมถึง

นำสมาชิกทั้งด้านความคิด การปฏิบัติไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนา สอดคล้องกับ กวี วงศ์พูน (2542) และนพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534) นิยามผู้นำเป็นผู้ที่มีอิทธิพลในทางที่ถูกต้องต่อการกระทำของผู้อื่นในกลุ่มหรือองค์การซึ่งเขาปฏิบัติงาน สามารถใช้อิทธิพลเพื่อกำหนดการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มหรือองค์การ ผู้นำตามแนวชายแดนส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชายเพราะมีความเข้มแข็ง เด็ดเดี่ยวในการตัดสินใจและอื่น ๆ มากกว่าผู้หญิง สอดคล้อง นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534) ว่า คุณลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดเป็นเพศชาย เพราะมีสติปัญญา ความเด็ดขาด มีลักษณะบุคลิกภาพ เช่น การตื่นตัว เชื่อมั่นตนเองและซื่อสัตย์ ผู้นำต้องมีความรับผิดชอบสูง มีแรงจูงใจและต้องการความสำเร็จของงานสูง รวมถึงเสียสละ มีจิตอาสาที่สูงกว่าบุคคลอื่นในชุมชน รวมถึงมีคุณลักษณะทางสังคม ผู้นำจะกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมที่หลากหลายให้กับชุมชน และร่วมมือกับหน่วยงานที่ทำงานกับชุมชน สามารถสร้างความสามัคคี ไว้วางใจ ศรัทธาและเป็นที่ยึดเหนี่ยวให้กับสมาชิกในชุมชน

บทบาทของผู้นำชุมชนในกรณีสถานการณ์เมื่อเกิดความไม่มั่นคงตามแนวชายแดนและบทบาทของผู้นำชุมชนในกรณีสถานการณ์ปกติตามแนวชายแดน มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังนั้นบทบาทของผู้นำชุมชนในกรณีสถานการณ์เมื่อเกิดความไม่มั่นคงตามแนวชายแดน มีบทบาทสนับสนุนช่วยเหลืออำนวยความสะดวก ดูแลให้เกิดความสงบเรียบร้อย สร้างขวัญกำลังใจ เป็นผู้ประสานงานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ติดตามรับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานราชการเพื่อนำมาถ่ายทอดให้ประชาชนได้ทราบและเข้าใจ แจ้งข้อมูลข่าวสารทุกระยะให้ประชาชนรับทราบรวมถึงการเป็นนักประชาสัมพันธ์ที่ดี **บทบาทของผู้นำชุมชนในกรณีสถานการณ์ปกติตามแนวชายแดน** ดูแลช่วยเหลือทุกข์สุขของประชาชน ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาและเตรียมพร้อมในชุมชนทุกด้าน ประชุมร่วมกับประชาชนทุกเดือน สร้างความเข้มแข็งในชุมชน สอดคล้องกับ สุเมธ เดียววิศเรศ (2527) กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้นำว่า ผู้นำต้องมีบทบาทและหน้าที่ในฐานะผู้บริหาร เป็นผู้ประสานงานระหว่างกลุ่มที่อยู่ในองค์การเพื่อให้งานดำเนินไปด้วยดี โดยจะเป็นผู้ที่ควบคุมนโยบายและกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่ม รับผิดชอบนโยบายให้เป็นไปด้วยดี ขณะเดียวกันเป็นผู้วางแผน ปฏิบัติงาน เป็นผู้ตัดสินใจว่าบุคคลในกลุ่มของตนผู้ใดควรใช้วิธีการและใช้สิ่งใดมาประกอบเพื่อให้งานบรรลุตามความต้องการ มีหน้าที่ดูแลด้วยว่าแผนที่วางไว้มีการดำเนินงานตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เป็นตัวแทนของกลุ่มเพื่อติดต่อกับภายนอก อีกทั้งคอยดูแลความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม เพื่อการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับสมาชิกในกลุ่ม ผู้นำเป็นผู้ไกลเกลี่ยคอยประสานความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยการไกลเกลี่ยคู่กรณีให้มีความเข้าใจกัน เป็นบุคคลตัวอย่าง บุคคลที่มีความประพฤติดีหรือปฏิบัติงานดี สอดคล้องกับ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2529) ว่า บทบาทหน้าที่ผู้นำ เป็นผู้รักษาหรือประสานให้สมาชิกในกลุ่มอยู่ร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว ปฏิบัติภารกิจของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป็นผู้อำนวยการให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ภายในกลุ่ม จะต้องปฏิบัติงานในทางที่จะอำนวยความสะดวกให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์กันและปฏิบัติภารกิจด้วยดีของสมาชิกในกลุ่ม การติดต่อสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นในการช่วยให้หน้าที่ความเป็นผู้นำบรรลุเป้าหมาย

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา มีเงื่อนไข ได้แก่ ความร่วมมือที่เกิดจากประชาชน งบประมาณที่จัดสรรเพื่อการพัฒนา นโยบายรัฐที่เอื้อกับบริบทพื้นที่ตามแนวชายแดน ขวัญกำลังใจของผู้นำ ความศรัทธาในตัวผู้นำ การ

ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนระหว่างผู้นำตามแนวชายแดนด้วยกัน ความสามัคคีของประชาชน และการทำงานร่วมกับเครือข่าย เงื่อนไขที่กล่าวข้างต้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะเสริมสร้างให้ผู้นำชุมชนสามารถสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดน เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตามแนวชายแดนมีมากมาย อาทิ การปฏิบัติผิดระเบียบกฎหมายของประชาชนในพื้นที่ ความไม่เข้าใจกันระหว่างเจ้าหน้าที่การทำกินทับซ้อนที่ป่าสงวนและอุทยานแห่งชาติ การลักลอบเข้าเมือง การลักลอบตัดไม้ตามแนวตะเข็บยาเสพติด หรือปัญหาระหว่างประเทศ คือ การปักปันเขตแดนหรือเส้นเขตแดนที่ไม่ชัดเจน ปัญหากรณีปราสาทเขาพระวิหารที่ทำให้ทั้งสองประเทศไทยและกัมพูชาต้องปิดกั้นการท่องเที่ยวระหว่างกันในการขึ้นชมปราสาทเขาพระวิหาร

การเตรียมความพร้อมของผู้นำชุมชนและสมาชิกชุมชนในภาวะปกติของชุมชนตามแนวชายแดน ผู้นำต้องสร้างความเชื่อมั่นพร้อมทั้งกำลังใจกับประชาชนตลอดเวลา คือ การอยู่เคียงข้าง เตรียมความพร้อมของตัวผู้นำอยู่เสมอ อีกทั้งจัดทำแผนการพัฒนาหมู่บ้าน เชื่อมความสัมพันธ์กับผู้นำตามแนวชายแดนไทยกัมพูชา เตือนประชาชนในพื้นที่ให้เตรียมพร้อมตลอดเวลา สำหรับสมาชิกในชุมชน ต้องร่วมมือกับผู้นำในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ กฎหมายอย่างเคร่งครัด เชื้อฟุ้งผู้นำชุมชนพร้อมให้ความร่วมมือในทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน

สัมพันธ์ภาพระหว่างชุมชนในภาวะปกติของชุมชนตามแนวชายแดน สมาชิกในชุมชนใช้ชีวิตตามปกติ ไม่ตื่นตระหนกกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และรับฟังข้อมูลข่าวสารจากผู้นำตลอดเวลา มีความสามัคคีและสัมพันธ์ภาพระหว่างชุมชน ในภาวะตั้งเครียดของชุมชนตามแนวชายแดน ต้องมีความสามัคคีมากยิ่งขึ้น ร่วมมือกับผู้นำและหน่วยงานราชการ สอดคล้องกับ อคิน รพีพัฒน์ (2527) ว่า การทำงานใดๆ ในชุมชนต้องอาศัยการมีส่วนร่วม เริ่มตั้งแต่กระบวนการที่ประชาชนแสดงความคิดเห็น ร่วมประชุมปรึกษาหารือ ร่วมตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชน ร่วมปฏิบัติงานในกิจกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน จนทำให้ประชาชน คิดเป็น ทำเป็น สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนตนได้ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการกระทำในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนนั้น ๆ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนตามแนวชายแดนที่ต้องอาศัยหลักคิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพื่อให้การแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนตามแนวชายแดน ขับเคลื่อนไปอย่างสอดคล้องกับเป้าหมาย และทำงานร่วมกับผู้นำชุมชนในการสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดน ซึ่งชุมชนชายแดนมีเงื่อนไขไม่เหมือนชุมชนทั่วไป เนื่องจากมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากกว่า และต้องทำงานแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น หน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย ทหาร ตำรวจ อำเภอ จังหวัด ป่าไม้ และหน่วยงานอื่น ๆ การเข้าใจ เข้าถึง พัฒนาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้ชุมชนชายแดนมีความเข้มแข็ง อีกทั้งยังมีบทบาทปกป้องร่วมกันในการรักษาแผ่นดิน ปรางดองสามัคคี สร้างความเข้าใจให้ประชาชน ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมเป็นมิตรไมตรีกับประเทศเพื่อนบ้านชายแดน คือกัมพูชา สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน พ.ศ. 2550 - พ.ศ. 2554 ของสภาความมั่นคงแห่งชาติ สร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนและหมู่บ้านชายแดน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจในการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความหลากหลายของวิถีชีวิตและวัฒนธรรม สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการพัฒนา ตามศักยภาพของพื้นที่แต่ละพื้นที่ การฉันทกกำลังเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงบริเวณแนวชายแดน ให้เกิดความมั่นคงการพัฒนาความร่วมมือชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้งาน

1.1 การจัดสรรงบประมาณเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยทางภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

1.2 ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณหมู่บ้านตามแนวชายแดนเพิ่มมากขึ้น เพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

1.3 จัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนตามแนวชายแดนทั้งสองประเทศไทย-กัมพูชา เพื่อเสริมสร้างความสามัคคี

1.4 ตามแนวชายแดนควรมีความชัดเจนเรื่องการปักปันและเส้นเขตแดนระหว่างประเทศ

1.5 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรแก้ไขปัญหาของชุมชนให้ถูกต้องตามข้อมูลความเป็นจริงสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ชุมชนตามแนวชายแดน

1.6 ทุกภาคส่วนที่เข้ามาดำเนินกิจกรรมในชุมชนตามแนวชายแดน ควรดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการการฝึกพัฒนาอาชีพให้กับประชาชน

1.7 หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามาดูแลประชาชนในชุมชนให้มากขึ้น สนับสนุนโครงการให้สอดคล้องกับปัญหาหรือความต้องการของประชาชนในพื้นที่

1.8 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการประสานงานเชื่อมความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องของประเทศเพื่อนบ้านกัมพูชา เพื่อสร้างความเข้าใจเชื่อใจให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ฉันท์ญาติมิตรลดความหวาดระแวงระหว่างกันของทั้งสองฝ่าย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาประชาชนในพื้นที่ตามแนวชายแดนให้เกิดความมั่นคงอย่างยั่งยืน

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาชุมชนตามแนวชายแดนที่เป็นเมืองหรือชุมชนคู่ขนานเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในระดับชุมชนกับชุมชน หรือเมืองกับเมือง

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชายแดนไทยกัมพูชาโดยใช้มิติเครือญาติหรือหน่วยงานราชการ

2.4 ข้อเสนอต่อรัฐต้องเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชายแดนให้ผู้เฝ้าตามแนวชายแดน เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติให้ข้อเสนอแนะแก่ประชาชนในชุมชนได้ เพราะผู้เฝ้าเป็นคนที่อยู่ในพื้นที่และอยู่ใกล้ชิดกับลูกบ้าน

เอกสารอ้างอิง

- Aongaiem. (2007). The Administration of Eco-Tourism in the Pattern of the Tourism Authority of Thailand by Local Administration Organizations: A Case Study of Tambon Administration Organization in Phra Pradaeng, Samutprakan. [In Thai].
- Boonjidtradul. (1986). Principle of Administration in education 3rd edition. [In Thai]. Bangkok: Bangkok Printing Center.
- Deawissares. (1984). Leader in education behavior. [In Thai]. Bangkok: Sillapabannakarn.
- Intrachoj. (2010). The role of village-headman following government Policies on Dealing with Drugs in Chantaburi Province. [In Thai].
- Ketinn. (2001). The Role of Leaders on Security in Community: A Case Study of Karbchemg District Surin Province. [In Thai].
- Kaeiwngam. (2013). The Role of Community Leaders in Conflict Resolution: A Case Study of Bangmoolnak, Pijit province. [In Thai].
- Moontorn. (2011). The Role of Local leaders in management of Forest invasion problems of Tambon Maepang, Phrao District, Chiang Mai Province. [In Thai].
- National Security Council. (2015). National Security Policy 2015-2020. Bangkok, Cabinet and Royal Gazette Publishing Office.
- Ngorkkam. (2008). The Role of Community Leaders in Conflict Resolution: A Case Study of Chaiyaphum Province. [In Thai].
- Pongrod. (2013). The role of Local leader in Cooperation on Local Public activities: A Case Study of Chief Executive of the SAO Bungkok, Bangraka district, Phisanulok Province.
- Rapeepat. (1984). Cooperation in Community Development in Thai culture and Prospective. [In Thai]. Bangkok: Saksopha Printing.
- Somsa and Jidsatien. (2011). The Role of Community Leaders in Conflict Management: A Case Study of Nabua Community, Amphoe NakornThai, Pitsanulok Province. [In Thai].
- Srisittisom but. (2004). Roles of local leaders: A Case study of community leaders of San Kamphaeng Municipality, Amphoe San Kamphaeng, Changwat Chiang Mai. [In Thai].